

บันทึก

เรื่อง การยกเลิกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่ผู้ขอไม่ยอมมารับ

กระทรวงอุตสาหกรรมมีหนังสือที่ อก ๐๓๐๑/๕๔๐๖ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็นในปัญหาตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ตามข้อหารือของกรมทรัพยากรธรณี เกี่ยวกับการเวนคืนอาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ และใบอนุญาตต่าง ๆ โดยคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นสรุปได้ว่าการเวนคืนอาชญาบัตรหรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติแร่ฯ ไม่อาจกระทำได้ และผู้ออกอาชญาบัตรหรือใบอนุญาตจะเพิกถอนได้เฉพาะกรณีเข้าเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

บัดนี้ กรมทรัพยากรธรณีได้รายงานมา ปัจจุบันมีผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่บางรายที่ประสงค์จะขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไว้เพื่อกันคนอื่น หรือนำสิทธิในการขอกันพื้นที่ไว้ดังกล่าวไปแสวงหาประโยชน์โดยมิได้มีเจตนาจะทำการสำรวจแร่ด้วยตนเอง เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมอนุญาตอาชญาบัตร และกรมทรัพยากรธรณีมีหนังสือแจ้งให้มารับอาชญาบัตร กลับไม่มารับตามกำหนดเวลาทั้งโดยไม่ยอมรับหนังสือแจ้ง โดยแจ้งทางไปรษณีย์ว่าไม่มีผู้รับ หรือมีผู้รับแต่ก็ประวิงเวลาไม่ยอมรับอาชญาบัตร จนไม่อาจดำเนินการสำรวจได้ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หรือสิ้นอายุอาชญาบัตรซึ่งมีกำหนดเวลา ๑ ปีไปเสียก่อน และจากการที่กรมทรัพยากรธรณีได้ออกประกาศกำหนดให้ผู้ขออาชญาบัตรต้องแสดงหลักฐานทุนทรัพย์โดยทำสัญญาว่าด้วยการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่และอาชญาบัตรพิเศษและจัดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีผู้ไม่ยอมรับหรือประวิงเวลาการรับอาชญาบัตรที่ได้อนุญาตแล้วด้วยวิธีการต่าง ๆ มากขึ้น อันเป็นการแสดงว่าผู้ขอที่มีพฤติการณ์ดังกล่าวไม่ประสงค์จะทำการสำรวจแร่ตามที่ยื่นขออนุญาตด้วยตนเอง และไม่สามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันที่กำหนดไว้ได้ ทำให้เกิดผลเสียหายต่อการพัฒนาการสำรวจและทำเหมืองแร่ และยังเป็นการเปิดช่องให้มีการแสวงหาประโยชน์จากคำขออาชญาบัตรอีกด้วย

กรมทรัพยากรธรณีเห็นว่า ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตามที่อ้างถึงที่ว่าผู้ออกอาชญาบัตรย่อมจะมีอำนาจเพิกถอนหรือยกเลิกอาชญาบัตรเฉพาะกรณีที่กฎหมายให้อำนาจไว้ น่าจะใช้สำหรับกรณีที่ผู้ขอได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไปแล้ว เพราะเมื่อผู้ขอได้รับอาชญาบัตรแล้ว ย่อมต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อผูกพันที่ตนมีอยู่ และมีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย หรือที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรนั้น และกรณีมีการฝ่าฝืนก็สามารถที่จะลงโทษได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่หากนำความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวมาใช้กับกรณีที่ไม่มีผู้รับอาชญาบัตรย่อมไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ เพราะกรณีนี้ไม่มีผู้ที่ปฏิบัติตามข้อผูกพันและหน้าที่ และไม่สามารถจะนำบทลงโทษ

ตามกฎหมายมาใช้ได้ แต่จะเกิดผลเสียที่ราชการต้องเก็บอาชญาบัตรรอไว้ถึง ๑ ปี โดยเสียโอกาสที่จะพัฒนาแหล่งแร่ และเป็นโอกาสให้บุคคลผู้ไม่ประสงค์จะทำเหมืองอย่างจริงจังจ้องทางแสวงหาประโยชน์ได้ตามที่กล่าวแล้ว และหากกรณีดังกล่าวมีจำนวนมากขึ้น ย่อมเกิดความเสียหายแก่ราชการเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น ในกรณีที่เกิดปัญหาผู้รับอาชญาบัตรไม่ยอมรับอาชญาบัตรที่ได้อนุญาตแล้ว หากกรมทรัพยากรธรณีจะเสนอเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมยกเลิกการอนุญาตอาชญาบัตรดังกล่าวเสีย เพื่อให้บุคคลอื่นได้เข้ามาพัฒนาแหล่งแร่ดังกล่าวต่อไปได้ โดยไม่ต้องรอให้ครบอายุอาชญาบัตรถึง ๑ ปี ก็จะสามารถแก้ปัญหาการขอเพิกถอนคนอื่นได้

แต่เพื่อความรอบคอบในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และป้องกันมิให้เกิดข้อผิดพลาดอันอาจเกิดความเสียหายแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด กรมทรัพยากรธรณีจึงเห็นควรส่งเรื่องหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรณีกรมทรัพยากรธรณีสั่งอาชญาบัตรให้กับผู้ขอ และกรณีกรมทรัพยากรธรณีได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอรับอาชญาบัตรภายในเวลาที่กำหนดโดยมิได้ส่งอาชญาบัตรไปพร้อมกับหนังสือแจ้ง โดยปฏิบัติการส่งหนังสือตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ แล้ว แต่ปรากฏว่าไม่อาจส่งหนังสือได้โดยมีหลักฐานทางไปรษณีย์ว่าไม่มีผู้รับหรือบางกรณีมีผู้รับแต่ผู้ขอมิได้มารับอาชญาบัตรภายในกำหนดเวลา หรือมีการประวิงเวลาไม่ยอมรับอาชญาบัตร กรณีดังกล่าวนี้ ขอหารือว่า

(๑) กรมทรัพยากรธรณีจะถือว่า ผู้ขอมิได้มีความประสงค์ที่จะทำการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรที่ยื่นขอไว้ และการที่รัฐมนตรีอนุญาตอาชญาบัตรเป็นการอนุญาตโดยสำคัญผิด และรัฐมนตรีจะใช้อำนาจตามมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ เพื่อเพิกถอนอาชญาบัตรดังกล่าว ได้หรือไม่ อย่างไร

(๒) หากกรณีไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ กรมทรัพยากรธรณีจะเสนออาชญาบัตรที่อนุญาตแล้วให้รัฐมนตรีใช้อำนาจยกเลิกหรือเพิกถอนอาชญาบัตรที่ผู้ขอไม่ยอมรับได้หรือไม่ อย่างไร หากไม่สามารถดำเนินการได้ กรมทรัพยากรธรณีสัสมควรจะปฏิบัติอย่างไรกับอาชญาบัตรดังกล่าว

กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้ว เห็นชอบด้วยตามที่กรมทรัพยากรธรณีเสนอ จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาเรื่องนี้โดยฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (นายสังจาวุธ นาคนิยม เจ้าหน้าที่บริหารงานทรัพยากรธรณี ๖ นายสิทธิโชค ตันติสุขสันต์ นิติกร ๕ นายมนูธรรม เหล่าสกุล นิติกร ๕ และนางสาวทับทิม รูปสูง นักวิชาการทรัพยากรธรณี ๕ กรมทรัพยากรธรณี) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการที่ผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไม่มารับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้อนุญาตแล้วตามปัญหาที่หารือมานี้ เป็นกรณีที่สืบเนื่องมาจากการที่กรมทรัพยากรธรณีได้แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแสดงหลักฐานทุนทรัพย์ในการขออาชญาบัตรตามประกาศกรมทรัพยากรธรณี เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การแสดงหลักฐานทุนทรัพย์ในการ

ขออาชญาบัตรและประทานบัตร ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ โดยกำหนดให้ผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องทำสัญญาว่าด้วยการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่และต้องจัดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว อันทำให้เกิดภาระทางการเงินแก่ผู้ขอ ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ขอไม่ยอมมารับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เป็นอาชญาบัตรประเภทหนึ่ง ที่ออกให้ผู้ถือเป็นผู้ผูกขาดการสำรวจแร่ภายในเขตที่กำหนด ซึ่งนอกจากผู้ถือแล้วบุคคลอื่นใดจะเข้าไปยึดถือ ครอบครอง หรือทำลายทรัพยากรในเขตที่กำหนดไว้้นไม่ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามความหมายของคำว่า “อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่” ในมาตรา ๔^๑ ประกอบกับมาตรา ๑๒^๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แต่ละฉบับจะมีอายุ ๑ ปี นับแต่วันออก โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้มีอำนาจออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่(มาตรา ๒๙)^๓

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติแร่ฯ โดยตลอดแล้ว อาจสรุปความเป็นมาและแบ่งขั้นตอนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอ การออก และการสิ้นสุดของอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ออกได้เป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ก. การขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ในการขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ผู้ขอจะต้องยื่นคำขอต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ (มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง) โดยผู้ขอจะต้องมีคุณสมบัติและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องเสียค่าคำขอกับวงค่าธรรมเนียมล่วงหน้าไปพร้อมกับการยื่นคำขอ รวมทั้งต้องออกค่าใช้จ่ายหรือ

^๑มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ล๑

ล๑

“อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่” หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่ภายในเขตที่กำหนดในหนังสือสำคัญนั้น

ล๑

ล๑

^๒มาตรา ๑๒ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๒๒) ในเขตอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ เขตอาชญาบัตรพิเศษ หรือเขตเหมืองแร่ หรือในเขตที่ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่เพื่อเก็บขังน้ำขุ่นข้น หรือมูลดินทราย หรือในเขตที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้กำหนดเขตเพื่อการดังกล่าวแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับใบอนุญาตเข้าไปยึดถือครอบครองทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพพื้นที่ หรือทรัพยากรในเขตนั้นเว้นแต่ผู้นั้นมีสิทธิทำเช่นนั้นได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

^๓มาตรา ๒๙ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๖) ผู้ใดประสงค์จะขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ให้ยื่นคำขอต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่

คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แต่ละคำขอจะขอได้ไม่เกินสองพันห้าร้อยไร่ เว้นแต่คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ในทะเล

รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายเป็นผู้ออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันออก

ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

วางเงินล่วงหน้าเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดดำเนินการและออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไว้ต่อ
ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ด้วย (มาตรา ๖)^๔ และได้มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ
หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขอไว้ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๑๖) ออกตาม
ความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ โดยผู้ยื่นคำขอต้องแนบหลักฐานแสดงว่ามีทุนเพียง
พอที่จะใช้ในการสำรวจแร่ตามที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนด (ข้อ ๓)^๕

ก่อน พ.ศ.๒๕๓๘ หลักฐานที่ผู้ยื่นคำขอจะใช้แสดงว่ามีทุนเพียงพอที่จะใช้ในการ
สำรวจแร่ เป็นไปตามระเบียบกรมทรัพยากรธรณีว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตร
และอาชญาบัตร พ.ศ.๒๕๓๑ ซึ่งได้แก่ (ก) หนังสือรับรองของธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่นที่
รับรองว่าผู้ขอมีเงินฝากในธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้น (ข) พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน
พิเศษ หรือตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือ (ค) หลักฐานอื่น เช่น โฉนดที่ดิน โฉนดตราจอง หรือ น.ส.๓ ซึ่ง
ผู้ขอจะใช้หลักฐานดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ โดยต้องมีเงินหรือ
มูลค่าไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบดังกล่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีสำรวจ กล่าวคือ ถ้าใช้วิธีเจาะ
สำรวจ จะมีเงินลงทุนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าไร่ละ ๖๐ บาท ถ้าใช้วิธีขุดร่องสำรวจ จะมีเงินลงทุน
เฉลี่ยไม่น้อยกว่าไร่ละ ๔๐ บาท และถ้าใช้วิธีขุดหลุมสำรวจ จะมีเงินลงทุนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าไร่ละ
๓๐ บาท (ข้อ ๘ (๑) ของระเบียบฯ)^๖

^๔มาตรา ๖ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๖) คำขอตามพระราชบัญญัตินี้
ให้ทำตามแบบพิมพ์ที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนด

คุณสมบัติของผู้ขอ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่
อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตรชั่วคราว ประทานบัตร และใบอนุญาตตลอดจนการต่ออายุอาชญาบัตรพิเศษ
ประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ และใบอนุญาตประกอบโลหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เป็นไปตามที่
กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ยื่นคำขอต้องเสียค่าคำขอและวางค่าธรรมเนียมล่วงหน้าพร้อมกับการยื่นคำขอ และ
ต้องออกค่าใช้จ่ายหรือวางเงินล่วงหน้าเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดดำเนินการและการออกหรือต่ออายุอาชญา
บัตร ประทานบัตรชั่วคราว ประทานบัตรหรือใบอนุญาต แล้วแต่กรณี ไว้ต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ด้วย ถ้า
ได้มีการสั่งยกคำขอหรือไม่ได้รับอาชญาบัตร ประทานบัตรชั่วคราว ประทานบัตร หรือใบอนุญาตด้วยประการใด
ค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการที่ยังไม่ได้ดำเนินการนั้น ให้คืนให้แก่ผู้ยื่นคำขอแต่ถ้าดำเนินการไปแล้วเป็นบางส่วนให้
คืนให้เฉพาะส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ข้อ ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙ (พ.ศ.๒๕๓๔)ฯ) ในการยื่นคำขอ
อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ผู้ยื่นคำขอต้องแนบหลักฐานตามที่ระบุไว้ในคำขอและแสดงรายการอื่น ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) แนบหลักฐานแสดงว่ามีทุนเพียงพอที่จะใช้ในการสำรวจแร่ตามที่กรมทรัพยากรธรณี
กำหนด พร้อมกับแผนงานและวิธีการสำรวจซึ่งแสดงรายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๗

(๓) แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐

^๖ข้อ ๘ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๓๒) หลักฐานแสดงว่ามีทุน
ทรัพย์เพียงพอที่ใช้ในการสำรวจ

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๘ เนื่องจากปรากฏว่าผู้ที่ได้รับอนุญาตตรวจสอบแล้วไปแล้ว ไม่ทำการสำรวจตามแผนงานและวิธีการสำรวจ โดยอ้างว่าขาดเงินทุน ทั้งที่ในขณะยื่นคำขอได้แสดงหลักฐานทุนทรัพย์ต่อกรมทรัพยากรธรณีแล้วว่า มีเงินทุนเพียงพอในการสำรวจ และบางรายได้นำพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตไปใช้ประโยชน์ในกิจการอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสำรวจ ทำให้มีผลกระทบต่อภาระเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่และรายได้ของรัฐ ดังนั้น กรมทรัพยากรธรณีจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแสดงหลักฐานว่ามีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะใช้ในการสำรวจตามอนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจขั้นใหม่ ตามประกาศกรมทรัพยากรธรณี เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การแสดงหลักฐานทุนทรัพย์ในการขออนุญาตและประทานบัตร ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ โดยกำหนดให้ผู้จัดทำหลักฐานเป็นสัญญาว่าด้วยการสำรวจตามอนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจ และจัดให้มีธนาคารหรือสถาบันการเงินค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญานั้นภายในวงเงินที่กำหนดไว้ท้ายประกาศ โดยวงเงินที่กำหนดไว้ก็เป็นอัตราเดียวกันกับตามที่กำหนดไว้เดิม (ข้อ ๑^๗ และข้อ ๔^๘) เพื่อบังคับให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจต้องทำการสำรวจอย่างจริงจัง โดยจะอ้างว่าทุนไม่เพียงพอไม่ได้ เพราะว่าเมื่อยื่นคำขอแล้วผู้ขอจะต้องพร้อมที่จะทำการสำรวจ มิฉะนั้นก็จะถูกปรับไม่เกินวงเงินตามที่กำหนดไว้ในสัญญาดังกล่าว และหลังจากที่ได้มีการประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการแสดงหลักฐานว่ามีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะใช้ในการสำรวจเช่นนั้นแล้ว กรมทรัพยากรธรณีก็ได้แก้ไขข้อ ๘^๘ ของระเบียบกรม

(๑) ตามข้อ ๗ (๕) ก.๑ ให้ใช้หลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน ดังต่อไปนี้

ก. หนังสือที่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่นรับรองว่าผู้ขอมีเงินฝากในธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้นไม่น้อยกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ในหลักฐานทุนทรัพย์ท้ายระเบียบนี้ หรือ

ข. พันธบัตรรัฐบาลหรือสลากออมสินพิเศษหรือตั๋วสัญญาใช้เงินซึ่งมีวงเงินหรือมูลค่าไม่น้อยกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ในหลักฐานทุนทรัพย์ท้ายระเบียบนี้ หรือ

ค. หลักฐานอื่น เช่น โฉนดที่ดิน โฉนดตราจอง หรือ น.ส.๓ ที่สำนักงานที่ดินท้องที่รับรองราคากลางแล้วว่ามีมูลค่าไม่น้อยกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ในหลักฐานทุนทรัพย์ท้ายระเบียบนี้

๗ข้อ ๑ การขออนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจ และอนุญาตพิเศษให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตหลักฐานแสดงว่ามีทุน โดยจัดทำหลักฐาน ดังนี้

(๑) ทำสัญญาว่าด้วยการสำรวจตามอนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจและอนุญาตพิเศษ

(๒) จัดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาว่าด้วยการสำรวจและตามอนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจและอนุญาตพิเศษ ตาม (๑) ภายในวงเงินที่กำหนดในข้อ ๔

๘ข้อ ๔ แบบหนังสือค้ำประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน ให้เป็นไปตามแบบท้ายประกาศนี้

(๑) การค้ำประกันการสำรวจตามอนุญาตตรวจสอบผู้ขาดสำรวจและอนุญาตพิเศษ ให้ค้ำประกันตามวงเงินที่กำหนดในเอกสารแสดงวงเงินค้ำประกันการสำรวจและการทำเหมืองข้อ ๑ ท้ายประกาศนี้

๗ล๑

๗ล๑

๘ข้อ ๘ หลักฐานแสดงว่ามีทุนทรัพย์เพียงพอที่ใช้ในการสำรวจตาม๗(๕) ก.๑ ให้ใช้หลักฐานดังต่อไปนี้

ทรัพยากรธรณีว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตรและอาชญาบัตร พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยระเบียบฯ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ (ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๘) ให้เป็นเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในประกาศดังกล่าวข้างต้นด้วย โดยกำหนดให้ผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องจัดทำหลักฐานเป็นสัญญาว่าด้วยการสำรวจแร่ และสัญญาค้ำประกันของธนาคารฯ ก่อนที่จะมีการส่งเรื่องให้กรมทรัพยากรธรณีดำเนินการเพื่อออกอาชญาบัตร ส่วนคำขอที่ได้ยื่นไว้แล้วก่อนกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่แต่ยังไม่ได้รับอนุญาตเป็นอาชญาบัตร กรมทรัพยากรธรณีก็ได้วางแผนปฏิบัติให้ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ดำเนินการจัดให้ผู้ขอส่งหลักฐานดังกล่าวเพิ่มเติมก่อนที่จะดำเนินการเพื่อออกอาชญาบัตรต่อไป^{๑๐} แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาก็ได้มีการผ่อนผันให้ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ดำเนินการให้ผู้ขอจัดทำหลักฐานดังกล่าวก่อนที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่จะมอบอาชญาบัตรที่ได้รับอนุญาตแล้วให้แก่ผู้ขอก็ได้ โดยไม่ต้องทำพร้อมกับการยื่นคำขอ^{๑๑}

ข. การพิจารณาและการดำเนินการเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ การพิจารณาและการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ แบ่งได้เป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

ข.๑ การกำหนดเขตพื้นที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ เมื่อมีการยื่นคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะกำหนดเขตพื้นที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่โดยการรังวัดหรือโดยวิธีอื่น ถ้ากำหนดเขตโดยการรังวัดผู้ยื่นคำขอต้องนำรังวัดตามวัน เวลา และสถานที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดและถ้าหากผู้ขอขาดนัดในการนำรังวัดโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือละเลยเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งในการดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีก็มีอำนาจสั่งยกคำขอดังกล่าวได้ตามมาตรา ๓๔^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐

ก. สัญญาว่าด้วยการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่และอาชญาบัตรพิเศษ ตามแบบสัญญาแนบท้ายระเบียบนี้

ข. สัญญาค้ำประกันของธนาคารหรือสถาบันการเงิน ค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญา ก. ตามแบบสัญญาและวงเงินค้ำประกันที่กำหนดไว้ท้ายระเบียบนี้

^{๑๐}หนังสือสำนักงานกฎหมายและระเบียบ กรมทรัพยากรธรณี ที่ อก๐๓๐๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๘ เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงหลักฐานทุนทรัพย์ในการขออาชญาบัตรและประทานบัตร ถึงทรัพยากรธรณีจังหวัดทุกจังหวัดทรัพยากรธรณีกลาง และทรัพยากรธรณี (สระบุรี)

^{๑๑}หนังสือกองสัมปทาน กรมทรัพยากรธรณี ที่ อก ๐๓๑๕/๓๖๔๓ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๘ เรื่อง แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงหลักฐานทุนทรัพย์ในการขออาชญาบัตรและประทานบัตร ถึงทรัพยากรธรณีจังหวัดทุกจังหวัด ทรัพยากรธรณีกลางและทรัพยากรธรณี (สระบุรี)

^{๑๒}มาตรา ๓๔ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖) เมื่อได้รับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะได้กำหนดเขตพื้นที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษการกำหนดเขตพื้นที่ดังกล่าวจะกระทำโดยการรังวัดหรือวิธีอื่นก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีการกำหนดเขตโดยการรังวัด ให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นผู้นำรังวัดตามวัน เวลา และสถานที่ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดเป็นหนังสือ

ข.๒ การพิจารณาคำขอ ในการพิจารณาคำขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกระเบียบกระทรวงอุตสาหกรรม ว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน เกี่ยวกับการดำเนินการอนุญาตตามคำขอในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๓๒ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้ตามข้อ ๖^{๑๓} ซึ่งรวมแล้วเจ้าหน้าที่จะใช้เวลาประมาณ ๑๘๐ วันทำการ โดยอาจสรุปขั้นตอนการดำเนินการและระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนได้ ดังนี้

(๑) ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ตรวจสอบคำขอ ทำแผนที่แสดงเขตสำรวจแร่ และทำรายการประกอบการเขียนแบบพิมพ์อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทำและนำส่งแผนงานและวิธีการสำรวจแร่ ฯลฯ เพื่อส่งกรมทรัพยากรธรณีภายใน ๙๖ วันทำการ

(๒) กรมทรัพยากรธรณีตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ฯลฯ เสนอ คณะอนุกรรมการพิจารณาคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เพื่อพิจารณาภายใน ๓๐ วันทำการ และเสนอต่อไปยังคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติแร่ฯ เพื่อพิจารณาภายใน ๓๐ วันทำการ และ

อธิบดีมีอำนาจสั่งยกคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรือคำขออาชญาบัตรพิเศษเสียได้ เมื่อผู้ยื่นคำขอ

(๑) ขาดนัดในการนำรังวัดตามวรรคสองโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(๒) ละเลยเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งในการดำเนินการตามความจำเป็นเพื่อออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรืออาชญาบัตรพิเศษ หรือ

(๓) กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติบทหนึ่งบทใดในหมวด ๓ หรือหมวด ๔ หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำเช่นนั้น

^{๑๓}ข้อ ๖ คำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เมื่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ได้รับคำขอแล้วดำเนินการภายในเวลาที่กำหนดตามขั้นตอน ดังนี้

๖.๑ ตรวจสอบคำขอ ๑ วันทำการ

๖.๒ ทำแผนที่แสดงเขตสำรวจแร่ และทำรายการประกอบการเขียนแบบพิมพ์อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ส่งกรม ๑๐ วันทำการ

๖.๓ แจ้งผู้ยื่นคำขอทำและนำส่งแผนงานและวิธีการสำรวจแร่ และรอผู้ยื่นคำขอนำส่งแผนงานและวิธีการสำรวจแร่ ๖๐ วันทำการ

๖.๔ ส่งคำขอ เอกสารที่เกี่ยวข้องไปกรม ๑๐ วันทำการ

๖.๕ เมื่อได้รับแผนงานและวิธีการสำรวจแร่แล้ว ตรวจสอบส่งกรม ๑๕ วันทำการ

๖.๖ เมื่อกรมได้รับคำขอ รายการประกอบการเขียนแบบพิมพ์อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ เอกสารที่เกี่ยวข้อง แผนงานและวิธีการสำรวจแร่แล้ว ตรวจสอบแผนที่ ตรวจสอบเอกสาร เขียนแบบพิมพ์อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ตรวจสอบแผนงานและวิธีการสำรวจแร่ นำเสนอคณะอนุกรรมการตามพระราชบัญญัติแร่พิจารณา ๓๐ วันทำการ เมื่อคณะอนุกรรมการให้ความเห็นชอบแล้วนำเสนอคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติแร่พิจารณา ๓๐ วันทำการ

๖.๗ เมื่อคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติแร่เห็นควรออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ กรมรายงานกระทรวงเสนอรัฐมนตรีพิจารณาอนุญาต ๗ วันทำการ

๖.๘ เมื่อได้รับแจ้งการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่จากกระทรวงกรมแจ้งการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ๗ วันทำการ

๖.๙ เมื่อได้รับแจ้งการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่จากกรมทรัพยากรธรณีประจำท้องที่แจ้งการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไปยังผู้ยื่นคำขอ ๗ วันทำการ

กรมทรัพยากรธรณีจะรายงานกระทรวงอุตสาหกรรมเสนอรัฐมนตรีฯ พิจารณภายใน ๗ วันทำการ

(๓) เมื่อได้รับแจ้งการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่จากกระทรวงอุตสาหกรรมแล้ว กรมทรัพยากรธรณีจะแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน ๗ วันทำการ และทรัพยากรธรณีประจำท้องที่จะแจ้งไปยังผู้ยื่นคำขอภายใน ๗ วันทำการ

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ต้องกำหนดเขตพื้นที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่โดยการรังวัดตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติแร่ฯ นั้น ตามระเบียบนี้ไม่ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องมีการนัดรังวัดภายในเวลาเท่าใด และหากผู้ขอไม่นำรังวัดตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่จะต้องเสนอเรื่องไปยังกรมทรัพยากรธรณีเพื่อให้มีคำสั่งยกเลิกคำขอภายในกำหนดเวลาเท่าใด

อนึ่ง ในทางปฏิบัติ ปรากฏด้วยว่า ในระหว่างการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับคำขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ตามที่มีผู้ยื่นคำขอไว้ในพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งนั้น หากมีผู้มายื่นคำขอในพื้นที่บริเวณเดียวกันอีก กรมทรัพยากรธรณีจะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอรายหลังทราบและแก้ไขเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในส่วนที่ทับซ้อนกันนั้นออกจากคำขอ และถ้าหากผู้ยื่นคำขอรายหลังไม่ยอมแก้ไข ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่จะไม่รับคำขอดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการขออนุญาตสำรวจแร่ในบริเวณเดียวกันหลายราย

ข.๓ การมอบอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ให้แก่ผู้ขอ หลังจากที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ออก (ลงนามใน) อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว แต่เดิมกรมทรัพยากรธรณีจะมีหนังสือส่งอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่นั้นให้แก่ผู้ขอทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ แต่หลังจากที่ได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์การแสดงหลักฐานว่ามีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะใช้ในการสำรวจตามประกาศฯ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ แล้ว กรมทรัพยากรธรณีจะมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ขอทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ให้ผู้ขอมารับโดยไม่ได้ส่งอาชญาบัตรไปด้วย เพราะผู้ขอจะต้องมาจัดทำหลักฐานแสดงว่ามีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะใช้ในการสำรวจแร่ โดยทำเป็นสัญญาว่าด้วยการสำรวจแร่ฯ และสัญญาค้ำประกันของธนาคารฯ มายื่นแก่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ก่อนที่จะรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไป ซึ่งการมีหนังสือถึงผู้ขอดังกล่าวนี้เป็น การปฏิบัติไปตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙^{๑๔}(๓) แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐และใน

^{๑๔}มาตรา ๙ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรก.แก้ไขเพิ่มเติม พรบ.แร่ พ.ศ.๒๕๑๐ พ.ศ.๒๕๒๖) หนังสือหรือคำสั่งที่มีถึงบุคคลใดเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจส่งให้แก่บุคคลนั้นโดยตรง หรือส่งให้แก่

(๑) ผู้รับมอบอำนาจตามมาตรา ๘

(๒) ผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วซึ่งอยู่ ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสำนักทำราชการงานของบุคคลนั้น หรือ

(๓) บุคคลนั้นโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสำนักทำราชการงานของบุคคลนั้น ทั้งนี้ซึ่งได้จัดแจ้งไว้ต่อทางราชการ

การแจ้งให้ผู้ขอมารับนั้น ในทางปฏิบัติทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ก็จะระบุไปในหนังสือถึงผู้ขอด้วยว่า ให้ผู้ขอไปพบเจ้าหน้าที่ภายในเวลาที่กำหนด (เช่น ๒๐ หรือ ๓๐ วัน) เพื่อทำสัญญาว่าด้วยการสำรวจแร่ และนำหนังสือสัญญาคำประกันของธนาคารฯ มายื่นในวันขอรับอาชญาบัตร โดยเจ้าหน้าที่จะระบุเงินพร้อมทั้งแนบแบบสัญญาไปด้วย ซึ่งต่อมากรมทรัพยากรธรณีก็ได้วางแนวปฏิบัติในเรื่องนี้^{๑๕} เพื่อให้ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ถือปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

(๑) เมื่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ที่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว ให้มีหนังสือแจ้งไปยังผู้ขอทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่ผู้ขอจดแจ้งไว้กับทางราชการ เพื่อให้ผู้ขอมารับภายในวันที่กำหนดไว้ในหนังสือ โดยใช้เวลา ๓๐ วันนับแต่วันออกหนังสือ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า หากพ้นกำหนดแล้วจะเสนอเรื่องเพื่อยกเลิกการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ดังกล่าวเสีย

(๒) เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ระบุไว้แล้ว หากไม่มีผู้ใดมาขอรับ ก็ให้เสนอเรื่องต่อกรมทรัพยากรธรณีเพื่อยกเลิกการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ทันที พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้ขอทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ

อย่างไรก็ดี ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมแจ้งว่า ในทางปฏิบัติยังไม่มีกรยกเลิกการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ตามแนวปฏิบัตินี้แต่อย่างใด

ค. หน้าที่ของผู้ที่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ เมื่อผู้ขอได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ขอจะต้องลงมือสำรวจแร่ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับ และจะต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจโดยกฎหมายกำหนดให้ยื่นรายงาน ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรกเป็นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่ได้กระทำไปในระยะเวลา ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ได้รับอาชญาบัตรฯ โดยต้องยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่กำหนดเวลาดังกล่าว สิ้นสุดลง และครั้งที่สองเป็นการรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจก่อนวันที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่จะสิ้นอายุ (หนึ่งปี) โดยยื่นภายใน ๓๐ วันก่อนวันอาชญาบัตรฯ สิ้นอายุ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓๑^{๑๖} แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และนอกจากนั้น ผู้ได้รับอาชญาบัตรฯ ยังมี

เมื่อได้ส่งหนังสือหรือคำสั่งให้แก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) หรือโดยวิธีการตาม (๓) ให้ถือว่าบุคคลนั้นได้รับหนังสือหรือคำสั่งนั้นแล้ว

^{๑๕}“หนังสือสำนักงานกฎหมายและระเบียบ กรมทรัพยากรธรณีที่ ออก ๐๓๐๑/๑๑๐๕๕ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๓๘ เรื่อง การไม่รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตร หรือใบอนุญาต ถึงทรัพยากรธรณีจังหวัดทุกจังหวัด ทรัพยากรธรณีกลาง และทรัพยากรธรณี(สระบุรี)

^{๑๖}มาตรา ๓๑ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖) ผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องลงมือสำรวจแร่ภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ และต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจกระทำไปในช่วงเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ตามแบบที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนด ต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดกำหนดนั้น และต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่ได้กระทำไปภายหลังนั้นภายในสามสิบวันก่อนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่สิ้นอายุ

รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เสียได้ เมื่อผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่

หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ด้วย(มาตรา ๒๙ วรรคห้า)^{๑๓}

ง. การสิ้นสุดของอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ นอกจากจะสิ้นสุดลงตามอายุของอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ คือ เมื่อพ้นกำหนด ๑ ปีนับแต่วัน ออกแล้ว กฎหมายยังได้แยกการสิ้นสุดโดยเหตุอื่นไว้ ๒ ประการคือ (๑) การสิ้นสุดลงตามเหตุ ข้อเท็จจริงที่กฎหมายระบุไว้ และ (๒) การสิ้นสุดลงโดยการถูกเพิกถอน

(๑) การสิ้นสุดลงตามเหตุข้อเท็จจริงที่กฎหมายระบุไว้ มาตรา ๓๒^{๑๔}ได้ กำหนดไว้ ๔ กรณี คือ ผู้ถือซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาตาย ผู้ถือซึ่งเป็นนิติบุคคลสิ้นสภาพนิติบุคคล ผู้ถือไม่รายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่กระทำไปในรอบ ๑๘๐ วันนับแต่วันได้รับ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันสิ้นกำหนดนั้น และผู้ถือขาดคุณสมบัติ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๒) การสิ้นสุดลงโดยการถูกเพิกถอน คือ ในกรณีที่ปรากฏว่า มีการออก อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็น สาระสำคัญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจเพิกถอนเสียได้โดยผู้ถือจะเรียกร้อง ค่าเสียหายใดๆ ไม่ได้ ตามบทบัญญัติมาตรา ๙ ทวิ^{๑๕}แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ และ

^{๑๓}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๓)

^{๑๔}มาตรา ๓๒ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๖) อาชญาบัตรผูกขาด สสำรวจแร่ให้สิ้นสุดลงก่อนอายุที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรนั้น ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาตาย

(๒) เมื่อผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ซึ่งเป็นนิติบุคคลสิ้นสภาพนิติบุคคล

(๓) เมื่อผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ ออกตามมาตรา ๖ วรรคสอง

(๔) เมื่อผู้ถืออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไม่รายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจที่ กระทำไปในรอบหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันสิ้น กำหนดนั้น

(๕) เมื่อรัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายมีคำสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจ แร่นั้น นับแต่วันรับแจ้งคำสั่งเพิกถอน

^{๑๕}มาตรา ๙ ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๖) เมื่อปรากฏในภายหลัง ว่าได้ออกอาชญาบัตร ประทานบัตรชั่วคราว ประทานบัตร หรือใบอนุญาตให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือโดย สำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญให้ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ อธิบดี หรือรัฐมนตรีผู้ออกอาชญาบัตร ประทานบัตรชั่วคราว ประทานบัตร หรือใบอนุญาต แล้วแต่กรณี มีอำนาจเรียกอาชญาบัตร ประทานบัตร ชั่วคราว ประทานบัตร หรือใบอนุญาตดังกล่าวมาแก้ไขให้ถูกต้อง หรือเพิกถอนอาชญาบัตร ประทานบัตร ชั่วคราว ประทานบัตร หรือใบอนุญาตนั้นเสียได้

ในกรณีที่มีการแก้ไขหรือเพิกถอนอาชญาบัตร ประทานบัตรชั่วคราว ประทานบัตร หรือ ใบอนุญาตตามความในวรรคหนึ่ง ผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตรชั่วคราว ผู้ถือประทานบัตร หรือผู้รับ ใบอนุญาต จะเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ จากการแก้ไขหรือเพิกถอนอาชญาบัตร ประทานบัตรชั่วคราว ประทาน บัตร หรือใบอนุญาตนั้นไม่ได้

ในกรณีที่ผู้ถือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีอำนาจเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่นั้นได้ (มาตรา ๓๑ วรรคสอง)

ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมได้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขอและการดำเนินการเพื่อออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ทั้งก่อนและหลังวันที่กำหนดให้แสดงหลักฐานว่ามีทุนทรัพย์เพียงพอตามหลักเกณฑ์ใหม่ (วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘) จนถึงขณะที่หารือมาไว้ด้วยว่า

๑. คำขอยื่นไว้ก่อนการใช้หลักเกณฑ์ใหม่ แยกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ คำขอที่ได้อนุญาตเป็นอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่โดยไม่ต้องใช้หลักเกณฑ์ใหม่ ปรากฏว่ามีอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เพียง ๒ ฉบับเท่านั้นที่ผู้ขอไม่มารับ แต่อาชญาบัตรฯ ที่จะต้องใช้หลักเกณฑ์ใหม่ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๔๖๓ ฉบับ โดยเป็นอาชญาบัตรฯ ที่อยู่ในระหว่างที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่แจ้งให้ผู้ขอมารับจำนวน ๓๔๓ ฉบับ มีผู้ขอมารับไปแล้วโดยจัดทำสัญญาไว้ตามหลักเกณฑ์ใหม่จำนวน ๗๙ ฉบับ และผู้ขอไม่มารับจำนวน ๔๑ ฉบับ

๒. คำขอยื่นไว้หลังใช้หลักเกณฑ์ใหม่ แยกได้ดังนี้ คำขอที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัด จำนวน ๒๔๖ ฉบับ โดยแจ้งให้ผู้ขอมาถอนคำขอ ๑๙๑ ฉบับ^{๒๐} อยู่ระหว่างแจ้งให้ผู้ขอแก้ไขแผนงานฯ ๒๗ ฉบับ และเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด ๕ ฉบับ คำขอที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของกรมทรัพยากรธรณี ๕ ฉบับ คำขอที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อพิจารณาอนุญาต ๔๙ ฉบับ และคำขอที่รัฐมนตรีออก (ลงนาม) แล้ว ๗๑ ฉบับโดยอยู่ในระหว่างที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่แจ้งให้ผู้ขอมารับ ๖๖ ฉบับ และมีผู้มารับโดยจัดทำสัญญาไว้ตามหลักเกณฑ์ใหม่แล้วรวม ๕ ฉบับ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำขอที่จะต้องใช้หลักเกณฑ์ใหม่ได้มีผู้ขอที่ไม่มารับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ภายในเวลาที่กำหนดหรือประวิงเวลาไม่ยอมรับ อยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นปัญหาที่กระทรวงอุตสาหกรรมขอหารือมายังคณะกรรมการกฤษฎีกาในครั้งนี้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้พิจารณาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่า กระทรวงอุตสาหกรรมได้ตั้งเป็นปัญหาถามว่า ในกรณีนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะอาศัยอำนาจตามมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ สั่งเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่ผู้ขอไม่ยอมรับหรือไม่ เพราะเป็นการออกอาชญาบัตรโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ได้หรือไม่ และ หากไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๙ ทวิ ได้ กรมทรัพยากรธรณีจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

ในเรื่องนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) เห็นว่า ก่อนที่จะพิจารณาว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจ

^{๒๐}เนื่องจากกระทรวงอุตสาหกรรมมีนโยบายที่จะไม่ออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่บางอย่างที่ไม่จำเป็นต้องทำการสำรวจก่อนการทำเหมือง ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง นโยบายการไม่ออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หินอุตสาหกรรม หินประดับ หินอ่อน และโพลีโมต์ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

แร่ที่ผู้ขอไม่ยอมรับหรือไม่รับ เพราะเหตุที่มีการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไปโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญได้หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณา และวินิจฉัยในประเด็นหลักก่อนว่า อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ลงนามแล้ว และผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ยังไม่ยอมรับหรือไม่รับไปไม่ว่าด้วยเหตุอย่างใด เป็น “อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่” ที่มีผลสมบูรณ์และผูกพันผู้ขอแล้ว หรือไม่

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๒๕^{๒๑} ได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดทำการสำรวจแร่ เว้นแต่จะได้รับอาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ ฯลฯ และผู้ที่ฝ่าฝืนคือทำการสำรวจแร่โดยไม่ได้รับอาชญาบัตรฯ จะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๑๓๓ ตี^{๒๒}

นอกจากนั้น สำหรับผู้ที่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ กฎหมายยังได้บัญญัติกำหนดหน้าที่ ให้ผู้ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ต้องปฏิบัติไว้ด้วย กล่าวคือ มาตรา ๓๑^{๒๓} บัญญัติว่า ผู้ได้รับอาชญาบัตรฯ จะต้องลงมือสำรวจแร่ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ และได้บัญญัติต่อไปด้วยว่า ผู้ที่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไปแล้วนั้น จะต้องยื่นรายงานผลการดำเนินการและการสำรวจที่ได้กระทำไปในระยะเวลา ๑๘๐ วันนับแต่วันได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ โดยต้องยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันพ้นกำหนดดังกล่าว โดยมาตรา ๓๒ (๔)^{๒๔} ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการไม่ยื่นรายงานนั้นภายในกำหนดดังกล่าว อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่จะสิ้นสุดลงทันที

จากบทบัญญัติมาตรา ๓๑ จะเห็นได้ว่า หน้าที่ของผู้ขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติแร่ฯ กำหนดไว้นั้น จะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้ขอ นั้นได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว และหน้าที่ที่จะต้องลงมือสำรวจแร่ก็จะเริ่มตั้งแต่วันได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หากผู้ขอยังไม่ได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไป ผู้ขอก็ยังไม่มีการหรือข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้ลงนามแล้ว และผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ยังไม่ยอมรับหรือไม่รับไป จะยังไม่มีผลสมบูรณ์และยังไม่มีผลผูกพันผู้ขอแต่อย่างใด

การเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ซึ่งพระราชบัญญัติแร่ฯ บัญญัติไว้ใน มาตรา ๙ ทวิ^{๒๕} และมาตรา ๓๑ วรรคสอง^{๒๖} นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย

^{๒๑}มาตรา ๒๕ (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ. (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๖) ห้ามมิให้ผู้ใดสำรวจแร่ในที่ใด ไม่ว่าที่ซึ่งสำรวจแร่นั้นจะเป็นสิทธิของบุคคลใดหรือไม่เว้นแต่จะได้รับอาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ หรืออาชญาบัตรพิเศษ

^{๒๒}มาตรา ๑๓๓ ตี (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พรบ.(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๑๖) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๒๓}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๖)

^{๒๔}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๘)

^{๒๕}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๙)

คณะที่ ๖) เห็นว่า จะต้องเป็นกรณีที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่มีผลสมบูรณ์และผูกพันผู้ขอแล้ว คือ เป็นอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่ผู้ขอได้รับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไปแล้ว จึงจะมีการเพิกถอนได้ ส่วนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมแม้จะได้ลงนามแล้วแต่ผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ยังไม่ยอมรับหรือไม่รับไปนั้น ย่อมไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๙ ทวิ และมาตรา ๓๑ วรรคสอง ที่จะต้องมีการเพิกถอน เพราะอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ดังกล่าวยังมีใช้อาชญาบัตรฯ ที่มีผลสมบูรณ์และผูกพันผู้ขอแต่อย่างใด

อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่รัฐออกเพื่อให้สิทธิแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในการผูกขาดสำรวจแร่ มีลักษณะเป็นสัญญาทางปกครอง ซึ่งผู้ขอนอกจากจะได้สิทธิแล้วยังจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนดไว้ในอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่เป็นสัญญาทางปกครองด้วย ดังนั้น อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่หรือสัญญาทางปกครองนี้ จะผูกพันผู้ขอก็ต่อเมื่อผู้ขอได้ยอมรับสิทธิพร้อมทั้งหน้าที่ที่รัฐกำหนดไว้ตามกฎหมายและตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แล้ว หากผู้ขอยังมีได้ยอมรับ อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผล

นอกจากนั้น เห็นสมควรกล่าวไว้ด้วยว่า มาตรา ๙ ทวิ นอกจากจะนำมาใช้กับกรณีที่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่ผู้ขอไม่รับไป ฯลฯ ไม่ได้ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการอ้างอิงมาตรา ๙ ทวิ มาใช้เพื่อเพิกถอนอาชญาบัตรฯ เพราะเหตุตลาดเคลื่อนหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ ยังต้องคำนึงถึงด้วยว่า ข้อเท็จจริงที่จะนำมาเป็นเหตุอ้างอิงเพื่อเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เพราะการตลาดเคลื่อนหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญนั้น จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่กระทบหรือเกี่ยวเนื่องกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ทางราชการได้นำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อออกอาชญาบัตรฯ ให้แก่ผู้ขอนั้นเอง แต่การที่ผู้ขอไม่ยอมรับหรือยังไม่มารับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ในกรณีที่เป็นปัญหานี้ เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในภายหลังและไม่เกี่ยวเนื่องกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ทางราชการนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อออกอาชญาบัตรฯ แต่อย่างใด ดังนั้น จึงนำมาอ้างเป็นเหตุเพื่อเพิกถอนเพราะการตลาดเคลื่อนหรือสำคัญผิดในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรา ๙ ทวิ ไม่ได้

สำหรับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖)^{๒๗} ครั้งก่อนตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้อ้างถึงมาในหนังสือของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่หารือปัญหานี้มานั้น เห็นได้ชัดว่า ในเรื่องนั้น เป็นกรณีที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยปัญหาที่เกี่ยวกับการเพิกถอนอาชญาบัตรที่มีผลบังคับกับผู้ได้รับอาชญาบัตรแล้ว ซึ่งเป็นคนละประเด็น

^{๒๖}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๖)

^{๒๗}คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) ได้ให้ความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๖๔/๒๕๑๙ (บันทึก เรื่อง หารือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (การขอเวนคืนหรือยกเลิกอาชญาบัตรสำรวจแร่อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่อาชญาบัตรพิเศษ และใบอนุญาตต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยแร่) ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนมาก ที่ สร.๐๘๐๑/๑๕๕๙ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๙ ถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กับปัญหาที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) ได้วินิจฉัยในเรื่องนี้ จึงไม่มีความขัดแย้งกันแต่อย่างใด

ประเด็นต่อไปที่จะต้องพิจารณา ก็คือ กรมทรัพยากรธรณีจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) เห็นว่า ในกรณีที่ผู้ใดมายื่นคำขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ นั้น ย่อมสันนิษฐานในเบื้องต้นได้ว่าผู้นั้นมีความประสงค์และมีความสามารถจะทำการสำรวจแร่ได้ตามที่ตนได้ยื่นคำขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไว้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่เมื่อทางราชการได้ดำเนินการไปตามขั้นตอน จนเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว และพร้อมที่จะมอบอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ให้แก่ผู้นั้นแล้ว แต่ผู้นั้นกลับไม่ยอมรับหรือยังไม่มารับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ นั้น กรณีก็ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้นั้นไม่มีความประสงค์จะทำการสำรวจแร่ตามที่ยื่นคำขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ไว้นั้นต่อไป และในกรณีเช่นนี้ กรมทรัพยากรธรณีก็ได้วางแผนปฏิบัติเป็นหลักการทั่วไปไว้แล้วว่า หากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ได้แจ้งให้ผู้ขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่แต่ผู้ขอไม่มารับภายในเวลาที่กำหนด ก็ให้ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่เสนอเรื่องต่อกรมทรัพยากรธรณีเพื่อยกเลิกการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ทันที ซึ่งในกรณีนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมก็เพียงแต่สั่งยกเลิกการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ได้ตามที่มีการวางหลักการไว้แล้ว ทั้งนี้โดยไม่จำเป็นต้องเก็บอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่คืนไว้จนกว่าจะสิ้นอายุแต่อย่างใด และในการนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมอาจวางระเบียบเป็นการทั่วไปและเปิดเผย โดยกำหนดว่าถ้าทางราชการได้แจ้งให้ผู้ขอรับอาชญาบัตรมารับอาชญาบัตรโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่ผู้ขอได้จดแจ้งไว้กับทางราชการแล้ว และเมื่อผ่านพ้นระยะเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้แล้ว โดยผู้ขอไม่มารับหรือไม่มาติดต่อกับทางราชการ ฯลฯ ก็ให้ถือว่าผู้ขอได้สละสิทธิและให้คำขอนั้นตกไป และให้ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ส่งเรื่องคืนยังกรมทรัพยากรธรณีก็ได้ ทั้งนี้โดยที่ทางราชการไม่ต้องดำเนินการเพื่อสั่งยกเลิกการออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่เป็นรายกรณีก็ได้

อนึ่ง โดยที่กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) ได้ชี้แจงว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ทางราชการเสียหายเนื่องจากการที่ผู้ขอไม่มารับอาชญาบัตรทำให้ทางราชการไม่สามารถออกอาชญาบัตรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อเข้ามาพัฒนาแหล่งแร่ได้ซึ่งปัญหานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) พิจารณาแล้วเห็นว่าตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรมนั้น ปรากฏว่าความเสียหายของทางราชการที่เกิดจากการยื่นคำขอเพื่อกันบุคคลอื่นมิให้เข้ามาพัฒนาแหล่งแร่ได้นั้น อาจเกิดได้จากหลายขั้นตอนในระหว่างการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ และการแก้ปัญหาในกรณีที่ผู้ขอไม่มารับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ นั้นเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งในหลาย ๆ สาเหตุของปัญหานี้เท่านั้น แต่ปัญหาความเสียหายของทางราชการยังอาจเกิดขึ้นได้จากในขั้นตอนอื่นได้อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนก่อนที่รัฐมนตรีจะได้ลงนามในอาชญาบัตรฯ ซึ่งระเบียบของกระทรวงอุตสาหกรรมยังมีได้กำหนดให้ครบถ้วน เช่น การกำหนดระยะเวลาและวิธีการเกี่ยวกับการรังวัดของเจ้าหน้าที่ในการรังวัด การ

กำหนดระยะเวลาเกี่ยวกับการเสนอเรื่องของเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีการยกเลิกคำขอในกรณีที่ผู้ขอไม่ยอมรับหนังสือหรือในกรณีที่ผู้ขอเลื่อนหรือถ่วงเวลาในการนำรังวัดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือการกำหนดวิธีปฏิบัติในกรณีที่มีการยื่นคำขอรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ในบริเวณที่มีบุคคลอื่นยื่นคำขอไว้แล้ว ซึ่งขณะนี้กรมทรัพยากรธรณีจะไม่รับคำขอของรายที่ยื่นภายหลัง เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งถ้าหากการดำเนินการในขั้นตอนเหล่านี้เป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีการปฏิบัติตามที่ชัดแจ้งแล้ว ก็จะมีผลเป็นการกีดกันบุคคลอื่นและเกิดความเสียหายแก่ทางราชการได้เช่นเดียวกัน กรมทรัพยากรธรณีจึงสมควรที่จะพิจารณาปรับปรุงระเบียบเพื่อกำหนดมาตรการและระยะเวลาที่แน่ชัดเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าหรือการแสวงหาประโยชน์ในระหว่างขั้นตอนเหล่านี้ด้วย

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๖) เห็นว่า ในกรณีที่ผู้ขอไม่ยอมรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่จัดส่งไปให้หรือไม่ยอมรับอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ภายในกำหนดเวลาที่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่แจ้งไปนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมย่อมมีอำนาจสั่งยกเลิกการขอออกอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่นั้นเสียได้ โดยไม่ต้องใช้อำนาจสั่งเพิกถอนเพราะเหตุสำคัญผิด ฯลฯ ตามมาตรา ๙ ทวิ และถ้าหากทางราชการจะพิจารณาวางระเบียบปฏิบัติในเรื่องนี้ ให้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปและใช้บังคับกับทุก ๆ กรณีเหมือน ๆ กัน ก็จะเป็นระเบียบแบบแผนของทางราชการอันจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่อไปได้

(ลงชื่อ) อัคราทร จุฬารัตน

(นายอัคราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๓๙